

Реформування системи державного управління в Україні в контексті євроінтеграційних процесів

Ганна В. Сасин ^{1*} • Володимир Д. Дзєга ²

¹ Ужгородський національний університет (Україна). Старший викладач кафедри політології і державного управління, к. політ. н.

² Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна). Асистент кафедри парламентаризму, доктор філософії з публічного управління та адміністрування.

* Автор-кореспондент, e-mail: hanna.sasyn@uzhnu.edu.ua

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

отримана:

25 липня 2024 р.

переглянута:

28 серпня 2024 р.

прийнята:

10 вересня 2024 р.

опублікована

онлайн:

30 вересня 2024 р.

Авторське право

© 2024 авторів

Цей твір

ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства — Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

DOI: [10.70651/3041-248X/2024.1.02](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2024.1.02)

У статті розглянуто українські реформи в сфері державного управління в контексті євроінтеграційних процесів. Розглянуто етапи становлення та розвитку реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, починаючи з 2014 року. На основі контент-аналізу нормативно-правових актів визначено особливості правового положення місцевого державного управління та місцевого самоврядування України. Порівняння основних елементів місцевого державного управління та самоврядування здійснено за чотирма параметрами: адміністративно-територіальний устрій, статус місцевих органів влади, обсяг повноважень місцевих органів влади, бюджетна система на місцевому рівні. Виявлено подібність та відмінність систем України та країн сусідів, проведено порівняння доходної частини бюджету адміністративно-територіальних одиниць 3 (базового) рівня зі схожою чисельністю населення. Визначено основні переваги однієї системи місцевого державного управління та самоврядування перед іншою. Сформульовано рекомендації щодо подальшого розвитку системи місцевого державного управління та самоврядування України. У статті розкрито теоретичні питання організаційно-правових механізмів у сучасних умовах процесу реформування системи публічного управління в Україні та децентралізації владних повноважень. Здійснено теоретичне визначення закономірностей процесу децентралізації влади в контексті використання провідного європейського досвіду в Україні. Проаналізовано об'єктивний характер місцевого управління, як частини громадського управління розвинених європейських держав. Досліджено праці вітчизняних та зарубіжних науковців з проблем регіонального та місцевого розвитку у контексті законодавчого забезпечення місцевого розвитку сучасної держави. Як методологічна основа даного дослідження було обрано кількісно-якісний підхід, що дозволяє найбільш точно проаналізувати існуючу проблему Основними методами, які використовуються нами в цьому дослідженні, є – якісний контент-аналіз нормативно-правових актів, спрямований на вивчення правової основи місцевого державного управління та самоврядування України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

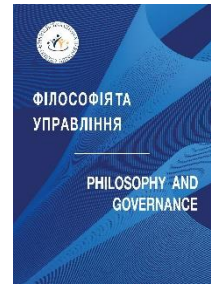
публічне управління, регіональне управління, реформа, місцевий розвиток, реформа децентралізації; законодавче забезпечення.

e-ISSN 3041-248X

Philosophy and Governance

<https://www.eu-scientists.com/index.php/fag>

Reforming the public administration system in Ukraine in the context of European integration processes

Hanna Sasyn ^{1*} • Volodymyr Dzeha ²

¹ Uzhhorod National University (Ukraine). Senior Lecturer at the Department of Political Science and Public Administration, PhD in Political Sciences.

² Taras Shevchenko Kyiv National University (Ukraine). Assistant Professor at the Department of Parliamentarism, PhD in Public Management and Administration.

* **Corresponding Author**, e-mail: hanna.sasyn@uzhnu.edu.ua

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

Received:

25 July 2024

Revised:

28 August 2024

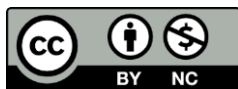
Accepted:

10 September 2024

Published online:

30 September 2024

Copyright © 2024
by authors

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

DOI: [10.70651/
3041-248X/2024.1.02](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2024.1.02)

The article examines Ukrainian reforms in the sphere of state governance in the context of European integration processes. The stages of formation and development of reform of local self-government and territorial organization of power in Ukraine, starting from 2014, are examined. Based on the content analysis of regulatory legal acts, the peculiarities of the legal status of local government and local self-government in Ukraine were identified. The upgrading of the main elements of local government administration and self-government is determined by several parameters: administrative-territorial structure, the status of local government bodies, the obligation to renew the importance of local government bodies, the budget system local area. The similarity and diversity of the systems of Ukraine and the neighboring countries was revealed, and the revenue part of the budget of the administrative-territorial units of the 3rd (base) level with a similar population size was equalized. The main advantages of one system of local state government and self-government over another have been identified. Recommendations have been formulated for the further development of the system of local state government and self-government of Ukraine. The article reveals the theoretical nutrition of organizational and legal mechanisms in the current minds of the process of reforming the public administration system in Ukraine and decentralization of government. A theoretical study has been made of the patterns of the process of decentralization of power in the context of the decline of the European Union in Ukraine. The objective nature of local government, as part of the general government of the guilty European powers, is analyzed. The work of local and foreign scientists on the problems of regional and local development in the context of the legislative provision of local development of the current state has been studied. As a methodological basis for this research, a qualitative approach was chosen, which allows us to analyze the main problem as accurately as possible. The main methods that we use in this research are clear content analysis of normative legal acts, directives on the development of the legal basis of local government management and self-government Ukraine.

KEYWORDS

public administration, regional administration, reform, local development, decentralization reform, legislative support.

1. Вступ

Україна, яка активно проводить реформу місцевого самоврядування та децентралізації, починаючи з 2014 року. Ця реформа була визнана однією з найуспішніших українських реформ, у тому числі з боку населення України [1]. У свою чергу, проведення аналізу систем місцевого державного управління та самоврядування України дозволить виявити подібності та відмінності, а також визначити переваги та недоліки однієї моделі над іншою. Важливо наголосити, що у аналізі розглядатиметься саме діюча система місцевого державного управління та самоврядування України, яка була остаточно сформована у 2020 році. Митно-правова система України, а разом із нею і відповідність правового поля, перебувають у стані перманентного реформування та трансформації, продовжуючи шукати оптимальні моделі та формати свого функціонування. Тому є багато причин для реформ, серед яких найбільше значення мають євроінтеграційні процеси, які потребують постійного удосконалення відповідної правової бази.

Утворення Європейського союзу прийнято вважати успішною спробою довгострокового постконфліктного врегулювання та створення умов для недопущення нового військового конфлікту між європейськими народами. Позиціонування Євросоюзу як миротворчого проекту зумовлює його зацікавленість у підтримці стабільності, вирішенні конфліктів, насамперед в Україні. Першим масштабним викликом для європейської безпеки після завершення холодної війни стала дезінтеграція Югославії. По-перше, вона розгорталася безпосередньо поблизу кордонів ЄС. По-друге, у Брюсселі розпочалася розробка спільної зовнішньої політики та політики безпеки. По-третє, розпад системи Варшавського договору мав на увазі кардинальну зміну політичної конфігурації в Європі. У європейських дослідженнях під європеїзацією розуміються зворотні ефекти інтеграції. Спочатку вивчався їхній вплив лише на країни – члени ЄС (внутрішня європеїзація) [2]. Але в міру включення до інтеграційного процесу держав Центральної та Східної Європи, а також Балканського п-ва зовнішній напрям європеїзації став навіть більш затребуваним серед дослідників [3]. Серед механізмів зовнішньої європеїзації центральне місце посідає принцип кондиційності (обумовленості), що передбачає надання нагороди в обмін на виконання певних умов.

2. Огляд літературних джерел

Питання практичного застосування громадського управління та адміністрування вивчалися у численних дослідженнях зарубіжних вчених. Серед них можна відзначити такі роботи дослідників як Ф. Барка, А. ван де Звіт, С. Боголюбов, Г. Борн, А. Дрюмо, Х. Макіндер, Е. Маштакова, К. Морган, У. Оутс, А. Піке та ін. Дослідниця М. Точчі виділяє кілька механізмів впливу Євросоюзу на залучені до процесу інтеграції країни в рамках вирішення конфліктів, як заведено говорити, у себе "на задньому дворі" (in the backyard): кондиційність, соціальне навчання та "пасивне виконання" (passive enforcement). Застосування цих механізмів передбачає наявність між ЄС та іншими країнами "контрактних відносин" на основі офіційних переговорів, в рамках яких Брюссель може використовувати стимули в обмін на поступки [4].

Проблем місцевого самоврядування України присвячені роботи таких авторів, як Г. Шелест та М. Рабінович [15], В. Романова та А. Умланд [6], О. Руденко, І. Козюра, Н. Ткаленко та В. Маргасова [7], О. Рябоконт [8], С. Іванов, В. Ляшенко, М. Іванникова [9], В. Утвенко [10] та інших. Питанням порівняння систем місцевого самоврядування України та Казахстану присвячені роботи таких авторів, як К. Ємельяненко [11]. В Україні відомі роботи співробітників Інституту законодавства Верховної Ради України, Національного інституту стратегічних досліджень, які присвячені аналізу та питанням удосконалення національного законодавства у сфері управління. Аналіз позицій вчених з питань організаційно-правового регулювання у сфері публічного управління та адміністрування дає підстави для висновку, що на сьогодні Україні діє недосконала система регулювання та домінує формально-категоріальний принцип, оскільки публічне управління насамперед складається на основі застарілого законодавства. Сама система регулювання має дуже складну структуру і використовує окремі підзаконні та регуляторні акти, які вимагають поновлення. Внаслідок цього виникають колізії в різних законах по тому самому питанню, що ускладнює можливість їхнього безпосереднього застосування у сфері управління.

3. Постановка завдання

Метою роботи є дослідження реформування системи державного управління в Україні в контексті євроінтеграційних процесів.

4. Методи та матеріали

Основними інформаційними джерелами для цього дослідження виступають наукові праці вчених у галузі публічного адміністрування, а також матеріали, зібрані самим автором. Використані методи включають аналіз наукової та науково-популярної літератури, педагогічні спостереження, синтез термінологічних визначень, системний аналіз даних дослідження, а також формування висновків і рекомендацій.

5. Результати та обговорення

Реформа місцевого самоврядування та децентралізації розпочалася в Україні у 2014 році з прийняттям Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [12]. На початок реформи система територіальної організації влади в Україні була схожа на казахстанську систему. Існуюча правова основа місцевого державного управління та самоврядування складається з Конституції України [13], Закону України «Про місцеве самоврядування» [14], Бюджетного кодексу України [15], Податкового кодексу України [16], Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [17] та ряду інших законодавчих та підзаконних актів. Чинна на сьогоднішній день модель місцевого державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні після початку реформи місцевого самоврядування та децентралізації зазнала ряд істотних змін. Ряд адміністративно-територіальних одиниць було скасовано або перетворено на інші. Так, першим і, мабуть, найпомітнішим нововведенням реформи в частині територіальної організації влади стало створення нового типу адміністративно-територіальної одиниці – об'єднаної територіальної громади (з 2020 року просто територіальної громади), що є об'єднанням старих територіальних одиниць – міст районного підпорядкування, сіл, селищ, селищ міського типу. Ухвалений у рамках реформи закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [18] дав можливість населеним пунктам добровільно інтегруватися до об'єднаних територіальних громади, органи влади яких, у свою чергу, наділяються новими повноваженнями та фінансовими ресурсами. Закон також встановив правила та порядок об'єднання.

Другим серйозним нововведенням реформи стало скасування такого виду територіальної одиниці, як міста обласного значення, які за своїм статусом були прирівняні до районів і які мали до реформи особливі повноваження. Крім того, на відміну від районних адміністрацій, виконавча влада в містах обиралася безпосередньо місцевою спільнотою на місцевих виборах, тоді як голови районних адміністрацій призначалися указом Президента України за згодою Кабінету Міністрів України. У згаданій раніше Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади було зазначено, що реальне та дієздатне місцеве самоврядування може функціонувати тільки на рівні міст обласного значення, оскільки вони мали великі, порівняно з іншими територіальними одиницями, повноваженнями та фінансовими ресурсами. Реформа, де-факто, надала об'єднаним територіальним громадам, які стали адміністративно-територіальними одиницями 3 (базового) рівня, повноваження та ресурси, порівняні з містами обласного значення, а повноваження та ресурси районних адміністрацій, навпаки, було зведено до мінімуму. У зв'язку з цим міста обласного значення були перетворені на територіальні громади, при цьому зберігши і навіть збільшивши деякі види повноважень та бюджетних надходжень. Деякі із сформованих із міст обласного значення територіальні громади, як, наприклад, Харківська міська територіальна громада складаються всього з одного населеного пункту – безпосередньо самого міста, тоді як у склад низки інших територіальних громад, сформованих із міст обласного значення, входять також деякі інші населені пункти, як, наприклад, Львівській міській територіальній громаді. До того ж, територіальні громади, сформовані із міст обласного значення, увійшли до складу районів.

Третім нововведенням реформи щодо територіальної організації влади стало серйозне укрупнення районів. 17 липня 2020 року Верховна Рада України ухвалила Постанова 807-ІХ «Про

створення та ліквідацію районів» [19], згідно з якою, замість попередніх 490 районів та 178 міст обласного підпорядкування, було створено 140 нових районів. При створенні районів влада керувалася принципом, що в одному районі має проживати щонайменше 150 000 осіб. Втім, не всі з новостворених районів відповідають цьому принципу. 31 район має чисельність населення менше 150 000, а 9 районів - менше 100 000.

Серед нововведень у сфері повноважень місцевого самоврядування слід виділити надання виконавчим та представницьким органам об'єднаних територіальних громад низки повноважень, що були раніше у компетенції районних та обласних державних адміністрацій, а також ряду повноважень, раніше не були передбачені українським законодавством. Серед них, зокрема, ведення записів актів цивільного стану, надання адміністративних послуг, встановлення місцевих податків та зборів, а також їх ставок та і т. д. [13]. Також об'єднаним територіальним громадам було передано земельні ресурси (зокрема землі сільськогосподарського призначення), і навіть право ними розпоряджатися. Крім того, об'єднані територіальні громади набули права співпрацювати один з одним з багатьох питань, зокрема з питань реалізації спільних проектів, спільного фінансування комунальних підприємств та організацій та з інших питань, встановлених у спеціально прийнятому Закон «Про співробітництво територіальних громад» [20]. У частині бюджетної системи найбільш значущими нововведеннями стали передачі низки податкових та неподаткових надходжень до бюджетів територіальних громад (зокрема, 60% податку на доходи фізичних осіб), а також запровадження прямих міжбюджетних відносин між державним бюджетом та місцевими бюджетами всіх рівнів, мінаючи проміжні стадії.

В Україні сфери місцевого державного управління та місцевого самоврядування чітко розділені та регулюються окремими законами: Законом «Про місцеві державні адміністрації» [15] та Законом «Про місцеве самоврядування» [14]. Місцеві державні адміністрації виконують функцію місцевого державного управління, тоді як місцеві ради та їх виконавчі комітети – функцію місцевого самоврядування. Подвійним залишається, однак, статус обласних та районних рад, оскільки відповідно до пункту 2 статті 10 Закону України «Про місцеве самоврядування» [13], обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування. Однак на відміну від місцевих рад територіальних громад, обласні та районні ради не мають власних виконавчих комітетів та делегують виконавчі функції місцевим державним адміністраціям, які є органами місцевого управління. Результати аналізу за параметром обсягу повноваження місцевих органів влади представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Рейтинг державного управління та самоврядування України за параметром обсягу повноважень місцевих органів влади

Показники	Україна
Кількість видів податків та інших обов'язкових платежів, які надходять до бюджетів місцевих органів влади 1 рівня	26
Кількість видів податків та інших обов'язкових платежів, які надходять до бюджетів місцевих органів влади 2 рівні	15
Кількість видів податків та інших обов'язкових платежів, які надходять до бюджетів місцевих органів влади 3 (базового) рівня	32
Кількість рівнів бюджетної системи	4
Наявність строго зафіксованої частки податку (платежу), підлягає сплаті до бюджетів місцевих органів влади	так
Більшість податку на доходи фізичних осіб надходить до бюджетів місцевих органів влади 3 (базового) рівня	так
Міжбюджетні відносини між центральним бюджетом та всіма місцевими бюджетами дозволені	так
Місцеві органи влади мають право встановлювати місцеві податки та визначати їх ставки	так

Джерело: Сформовано автором за даними дослідження [13–15].

З табл. 1 також видно, що найбільша кількість податків та інших платежів, що надходять до місцевих бюджетів, в Україні концентруються у місцевих бюджетах органів влади 3 (базового) рівня. Це свідчить про те, що місцеві органи влади територіальні громади України можуть потенційно ефективніше виконувати свої зобов'язання перед місцевою спільнотою, надавати більш якісні державні послуги, оскільки саме ресурси є одним із головних факторів ефективної

діяльність органів влади. Слід зазначити, що ефективність місцевих органів влади залежить не лише від обсягу ресурсів, що знаходяться у їхньому розпорядженні, але й від багатьох інших факторів, таких як рівень корупції, рівень компетентності службовців місцевого самоврядування та інших умов. Однак дослідження ефективності місцевих органів влади через призму цих аспектів не є предметом нашого дослідження.

6. Висновки

Враховуючи наш аналіз, можна ствердно сказати, що вплив децентралізаційних реформ на процеси модернізації управління розвитком територій містить чотири основні напрями:

1. Перший – інституційний, що передбачає удосконалення організаційної структури управління розвитком окремих територій. У рамках цього напрямку слід визначити, яким чином має відбутися зміна владних повноважень між національним та місцевими рівнями влади та які органи мають отримати нові повноваження та ресурси для їх реалізації: органи місцевого самоврядування або органи виконавчої влади, що діють на місцевому рівні, тобто. адміністрації та територіальні підрозділи центральних органів виконавчої.

2. Другий – функціональний, означає чітке визначення та розмежування функцій та повноваження всіх суб'єктів місцевого управління з урахуванням принципу субсидіарності. Характерною особливістю децентралізованої моделі управління є визначення у законодавстві спеціальних переліків функцій та повноважень, що реалізуються відповідними органами самостійно та незалежно від інших суб'єктів управління, розмежування завдань та функцій публічного характеру, що виконуються різними за правовим та організаційним статусом суб'єктами.

3. Третій – інфраструктурний, під яким розуміється модернізація сектора адміністративних послуг, здатного забезпечити доступність та належну їх якість. Це, насамперед означає демонополізацію державою ринку послуг, що надаються переважно через мережу державних чи комунальних установ, кількість яких має тенденцію до зменшення, що призводить до його неспроможності повністю та якісно задовольняти потреби населення; підвищення якості та рівня задоволення потреб одержувачів таких послуг; оптимізацію мережі установ та установ, що надають соціальні послуги; забезпечення контролю за якістю послуг на підставі впровадження державних стандартів та забезпечення контролю за їх дотриманням; використання ринкових механізмів у функціонування системи адміністративних послуг та механізму соціального замовлення послуг у недержавних інститутах, які визнаються рівними суб'єктами надання всього набору послуг і т. д.

4. Четвертий – фінансовий, який полягає у вдосконаленні фінансових механізмів реалізації завдань забезпечення розвитку територій, зокрема на основі децентралізації витрат (надання органам регіонального та місцевого рівня достатніх фінансових ресурсів для виконання завдань і функцій); децентралізації доходів (закріплення за кожним рівнем переліку власних доходів, достатніх для належного та якісного виконання встановлених завдань та функцій, і право самостійно встановлювати їх розміри); організаційної самостійності (право самостійно, під відповідальність регіональних/місцевих органів влади формувати, затверджувати, виконувати фінансові плани, кошторису, бюджети, забезпечувати звітність та контроль). У світі немає стандартної моделі децентралізації, процеси її здійснення та способи реалізації відрізняються один від одного, існують відмінності в основних цілях, структурі та механізмах реалізації.

References

1. Vorotin, V. Ye. (2017). Modernizatsiia sfery osvity ta nauky yak obiekta derzhavnogo upravlinnia: konkurentni perevahy dlia Ukrainy [Modernisation of the sphere of education and science as an object of public administration: competitive advantages for Ukraine]. *Scientific Notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, (6), 153–160. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2017_6_25 (in Ukrainian)
2. Sydoruk, O. (n.d.). Decentralization: results, challenges and prospects. Analytical Report. *Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation*. <http://surl.li/rdnddt>
3. Pysmennyi, V. V. (2011). *Mistseve opodatkovannia v umovakh reformuvannia podatkovoï systemy Ukrainy* [Local taxation in the context of reforming the Ukrainian tax system]. Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr "Ekonomichna dumka". <https://core.ac.uk/download/pdf/60801825.pdf> (in Ukrainian)

4. Tocci, N. (2007). *The EU and Conflict Resolution. Promoting peace in the backyard*. Routledge. <https://hdl.handle.net/1814/8194>
5. Shelest, H., & Rabinovych, M. (Eds.). (2020). *Decentralization, regional diversity, and conflict: The case of Ukraine*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-41765-9>
6. Romanova, V., & Umland, A. (2019). Decentralising Ukraine: Geopolitical implications, *Survival*, 61(5), 99–112. <http://dx.doi.org/10.1080/00396338.2019.1662108>
7. Rudenko, O. M., Kozyura, I. V., Tkalenko, N. V., & Margasova V. G. (2016). Istoriya ta teoriya mistseвого samovryaduvannya [History and theory of local government]. Kondor. (in Ukrainian)
8. Ryabokon, O. O. (2015). Detsentralizatsiya byudzhetnoyi sistemi Ukrayini: mizhnarodniy dosvid ta realiyi [Decentralization of the budget system of Ukraine: International experience and realities], *Ekonomichniy visnik Donbasu – Economic Bulletin of Donbass*, 2(40), 124–127 (in Ukrainian)
9. Ivanov, S. V., Lyashenko, V. I., & Ivannikova, M. M. (2016). Detsentralizatsiya silskih gromad: Evropeyski dosvid ta perspektivi dlya Ukrayini [Decentralization of rural communities: European experience and prospects for Ukraine], *Ekonomichniy visnik Donbasu – Economic Bulletin of Donbass*, 2(44), 50–55 (in Ukrainian)
10. Utvenko, V. V. (2017). *Teoriya ta istoriya mistseвого samovryaduvannya* [Theory and history of local government]. Personal. (in Ukrainian)
11. Yemelianenko, K. O. (2018). Orhanizatsiino-pravovi zasady diialnosti orhaniv mistseвого samovriaduvannya ukraïny ta respubliky kazakhstan [Organizational and legal bases of activities local self-government bodies of Ukraine and the Republic of Kazakhstan] [Doctoral dissertation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine]. <https://dglb.nubip.edu.ua/items/3eedfcb1-2c57-41b0-b17a-6ada239ff56d> (in Ukrainian)
12. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organisation of Power in Ukraine No. 333-r (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (in Ukrainian)
13. Constitution of Ukraine No. 254к/96-BP (1996). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukrainian)
14. Law of Ukraine 'On Local Self-Government in Ukraine' No. 280/97-BP (1997). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukrainian)
15. Budget Code of Ukraine No. 2456-VI (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (in Ukrainian)
16. Tax Code of Ukraine No. 2755-VI (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (in Ukrainian).
17. Law of Ukraine 'On local state administrations' No. 586-XIV (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14> (in Ukrainian)
18. Law of Ukraine 'On the voluntary unification of territorial communities' No. 157-VIII (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (in Ukrainian)
19. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine 'On the creation and liquidation of districts' No. 807-IX (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (in Ukrainian)
20. Law of Ukraine 'On cooperation of territorial communities' No. 1508-VII (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (in Ukrainian)